

Sosiaalityöntekijöiden ammattitaidon arviointi

Valviran sosiaalihuollon ammattihenkilöiden valvontakoulutus

Helsinki 17.5.2018 ja Oulu 22.5.2018

Mirja Satka, sosiaalityön professori, Helsingin yliopisto

SOSNETin ammattitaidon selvittämisen työvaliokunta

- Sosnet perusti työvaliokunnan Valviran pyynnöstä vuoden 2017 lopulla valmistelemaan sosiaalityöntekijöiden ammattitaidon selvittämistä ja asiantuntija-arvioinnin toteuttamista
- Kaikki sosiaalityöntekijöitä kouluttavat yliopistot ovat valinneet työvaliokuntaan edustajansa: Aini Pehkonen, pj, Mirja Satka, Mikko Mäntysaari, Tarja Pösö, Marjo Romakkaniemi, Anne-Mari Jaakkola, sihteeri Sanna Lähteinen
- Työvaliokunta on pitänyt useita työkokouksia ja työstänyt esitystä niiden välillä yhteisellä työalustalla – esitys valmistunee kesällä 2018

SOSNETin ammattitaidon selvittämisen työvaliokunta

- Totesi terveydenhuollon vastaavien ammattitaidon arviointien ja ammattitaidon kohteena olevan ammattitoiminnan poikkeavan sosiaalihuollon toiminnasta siinä määrin, että emme katsoneet voivamme käyttää niitä perusteiden mallina sosiaalihuollossa
- Lähtökohta: Sosiaalityöntekijän toiminnan kohde on ihmisen elämäntilanteen kokonaisuus ja siihen liittyvät sosiaaliset verkostot.
- Sosiaalityöntekijä perustaa toimintansa ensisijassa sosiaalitieteelliseen tutkimustietoon sekä sosiaalityön globaaleihin arvoihin ja asiakaslähtöisyyteen – sosiaalityö on muutostyötä.

Sosiaalityöntekijän osaamisalueet, koulutuksen näkökulma (Sosnet 2017)

- Yhteiskuntatieteellinen osaaminen
- Tutkimusosaaminen
- Eettinen osaaminen
- Vuorovaikutusosaaminen
- Työmenetelmäosaaminen
- Oikeudellinen osaaminen
- Palvelujärjestelmäosaaminen
- Kehittämis- ja muutososaaminen
- Johtamisosaaminen
- Rakenteellisen sosiaalityön osaaminen

Sosiaalityöntekijän ammatillisen osaamisen kriteerit – kehittämistyön esittelyä

- Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden valvonnasta säädetään laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/ 2015), jonka tarkoitus on edistää asiakasturvallisuutta ja asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun.
- Työvaliokunta on keskittynyt kuvaamaan niitä ammatillisia tietoja ja taitoja, jotka sosiaalityöntekijällä tulee olla koulutuksensa pohjalta.
- Sosiaalityöntekijän ammattitaidon arviointi voi tulla ajankohtaiseksi jos hänen toiminnassaan on ilmennyt puutteita asiakasturvallisuuden näkökulmasta.

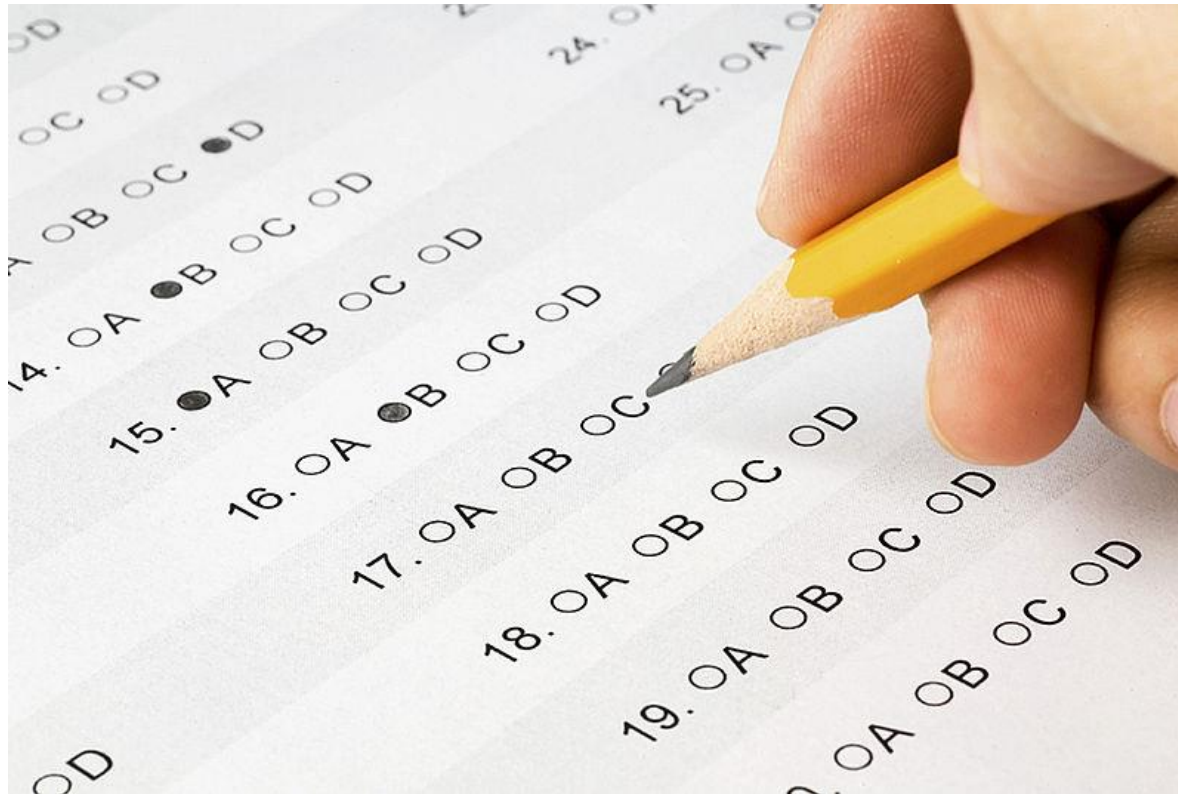
Kuka ammattitaitojen ja –tietojen tutkimisen suorittaa?

Sosiaalityöntekijöitä
kouluttava yliopisto

Mihin ammattitaitojen ja -tietojen tutkiminen voi perustua?

- Työkokeilu
  - Työnäyte
  - Kuulustelu
- (SosAmhL 19§)

Sosiaalityöntekijän ammattitaidon tutkimisesta

- Sosiaalityöntekijän ammattitaitojen ja –tietojen tutkimisessa käytettävät kriteerit tulee aina suhteuttaa henkilön työtehtävään.
- Huomiota kiinnitetään siihen, vastaavatko arvioitavan henkilön ammatilliset tiedot ja taidot hänen koulutustaan, työkokemustaan ja sitä osaamisen tasoa, jota kyseisessä tehtävässä toimivalta voidaan kohtuudella edellyttää.
- Työvaliokunta on pohtinut sosiaalityöntekijän ammattiosaamisen geneerisiä kriteereitä, joten kaikki kriteerit eivät tulle käyttöön yhden henkilön ammattitaitoja ja –tietoja tutkittaessa.

Mitä kriteerejä ammattitaitojen ja –tietojen tulee täyttää?

- Sosiaalityön asiantuntijuus koostuu laaja-alaisesta osaamisesta, joka perustuu tutkitun tiedon soveltamiseen asiakas- ja potilastyössä.
- Sosiaalityöntekijällä on *sosiaalitieteellisesti perusteltu tietopohja ihmisestä osana yhteiskuntaa, sen yhteisöjä, instituutioita ja järjestelmiä.*
- Sosiaalityöntekijä osaa jäsentää monimutkaisia elämäntilanteita ja sosiaalisia ilmiöitä monipuolisesti eri lähtökohdista.
- Sekä tunnistaa elämäntilanteisiin liittyviä, eritasoisia yhteiskunnallisia tekijöitä: ymmärtää miten sosiaalityön kohdeilmiöt paikantuvat yksilön ja yhteiskunnan suhteisiin.
- Sosiaalityön tavoitteena on sellainen muutos ongelmallisessa elämäntilanteessa, joka on suotuisa sekä asiakkaan että yhteiskunnan kannalta.

Sosiaalityöntekijän ydinosaaminen

- Teoreettinen tietämys ihmisten arkielämää säätelevistä yhteiskunnallisista tekijöistä,
- Tiedot palvelujärjestelmästä ja sosiaalityön kohdeilmioistä,
- Oman työn kehittämiseen liittyvät taidot ja tutkimukselliset valmiudet,
- Hyvät vuorovaikutustaidot,
- Sosiaalityön metodien ja muutostyön hallinta,
- Eettinen harkinta eli arvo-osaaminen.

Sosiaalityöntekijän ammattitaidon kriteerit, työvaliokunnan alustava ehdotus

- Sosiaalityön asiantuntijuus ja sen käyttäminen
- Eettinen ja juridinen osaaminen
- Palveluprosessiosaaminen
- Monialainen verkosto- ja yhteistyöosaaminen

Sosiaalityön asiantuntijuus ja sen käyttäminen

- **Sosiaalityöntekijän asiantuntijuus on kontekstisidonnaista.** Sen käyttäminen edellyttää työmäärään ja kohdeilmioihin nähden riittäviä resursseja sekä riittävää ohjausta työnantajalta.
- **Ammattitaitoa tutkittaessa näkökulma kuitenkin painottuu henkilön yksilölliseen osaamiseen ja ammattitaitoon.**

Sosiaalityön asiantuntijuus ja sen käyttäminen

- Sosiaalityöntekijä kohtaa ihmisten yksilöllisten elämäntilanteiden moninaisuuden lähtökohtanaan ihmisten tasa-arvoisuus
- Omaa riittävän kielitaidon
- Tiedostaa oman asiantuntemuksensa kulttuurisidonnaisuuden
- Omaa vahvan ammatti-identiteetin ja kyvyn itsesääntelyyn
- Ymmärtää ammattinsa ja tehtävänsä rajat ja osaa dokumentoinnin
- Huolehtii omasta hyvinvoinnistaan
- Osaa priorisoida omaa toimintaansa asiakkaan hyvinvoinnin vaatimintavoin

Eettinen ja juridinen osaaminen, sosiaalityöntekijä

- Tuntee sosiaalityötä eettisesti ja juridisesti sääntelevän ohjeiston ja lait (mm. SoshL 1301/2014; Laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista, Sosiaalihuollon erityislait, Hallintolaki 343/2003, Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet)
- Kykenee omassa työssään ottamaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksien (mm. yksityisyys, koskemattomuus ja sosiaaliset perusoikeudet) ja kansainväliset sopimukset (Perustuslain 2.luku)
- Noudattaa hyvään palveluun ja kohteluun liittyviä periaatteita (syrjimättömyys, ihmisarvon loukkaamattomuus, vakaumuksen ja yksityisyyden kunnioittamisen, äidinkielen ja kulttuuritaustan huomioiminen).
- Kykenee sovittamaan vuorovaikutuksen asiakastilanteiden mukaiseksi.

Palveluprosessiosaaminen, sosiaalityöntekijä

- Osaa tunnistaa ja arvioida sosiaalityön tarpeessa olevien elämäntilanteita, ongelmia, voimavaroja ja sosiaalisia verkostoja sekä toimia niiden ongelmien ratkaisemiseksi.
- Osaa ennakoida ratkaisujen vaikutuksia ja arvioida palveluiden riittävyyttä.
- Tuntee tehtävänsä kannalta keskeisen toimintaympäristön ja sen palvelut ja keskeiset toimijat.
- Osaa ohjata ja neuvoa asiakasta hänen tarvitsemistaan palveluista sekä asioiden käsittelystä sosiaalihuollossa asiakkaan kehityksen, ymmärryksen ja yksilöllisen tilanteen huomioiden.
- Hallitsee suunnitelmallisen asiakasprosessin toteuttamisen.

Monialainen verkosto- ja yhteistyöosaaminen

- Tunnistaa tilanteet, jotka edellyttävät rakenteellista sosiaalityötä ja osaa toimia tilanteiden muuttamiseksi.
- Kykenee toteuttamaan sosiaalihuoltoa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa siten, että palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden.
- Kykenee toimimaan sosiaalityön asiantuntijana ja käyttämään omaa ammatillista osaamistaan monialaisissa ja monitoimijaisissa yhteistyöverkostoissa ja työtilanteissa.
- Ymmärtää oman roolinsa ja vastuunsa monialaisessa yhteistyössä.

Lähteitä

- Sanna Lähteinen ym. (2017) Sosiaalityön koulutuksen tuottama osaaminen. SOSNET julkaisuja 7.
<http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=198a1ca7-7692-4899-863d-154064f438b7>
- Standards of proficiency. Social workers in England. (2017) Health & care professions council. <https://www.hcpc-uk.org/aboutregistration/professions/index.asp?id=18#profDetails>